

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1945 kl. 4 em.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 12, i anledning av väckt motion om åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 22, av herr *Källman m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har berett tillfälle för Centralförbundet för socialt arbete, Svenska landstingsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet och Samverkande bildningsförbunden att inkomma med yttranden över motionen.

Centralförbundet för socialt arbete framhåller inledningsvis att förbundet sedan länge ägnat uppmärksamhet åt frågan om den kommunala och sociala upplysningsverksamheten och även i huvudsak haft sin egen verksamhet förlagd till detta område. Förbundet anser att vad som just nu förekommer av upplysningsverksamhet och information i sociala frågor är ganska väsentligt. Samhällets egna organ bedriva en betydande inspektions- och upplysningsverksamhet och ett stort antal enskilda specialorganisationer ha som sin huvudsakliga verksamhet att informera och i olika avseenden bistå de kommunala styrelserna och nämnderna i deras arbete. Härtill komma de politiska och fackliga organisationernas och de frivilliga bildningsorganisationernas insatser. Den publicistiska verksamheten är också viktig. Detta innebär emellertid icke att läget är tillfredsställande. Den sociala och kommunalpolitiska allmänbildningen är långt ifrån vad den borde vara, och de kommunala förtroendemännen ha på många håll svårt att hinna med i den snabba takt, med vilken den sociala verksamheten för närvarande utbygges. Förbundet anser att den sociala och kommunalpolitiska upplysningsverksamheten främst brister i överskådlighet och sammanfattning. Rörande formerna för täckande av bristerna stå

flera möjligheter till buds. En förstärkning av folkhögskolans resurser i fråga om den socialpolitiska undervisningen har föreslagits i en gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t från förbundet och Svenska folkhögskolans lärarförening. En annan utväg är anordnandet ute i kommunerna av socialpolitiska upplysningskonferenser. Lättillgängliga och lättkompletterade kommunala handböcker äro även att förorda. I likhet med motionärerna finner centralförbundet att frågan bör närmare utredas.

Svenska landstingsförbundet erinrar om att upplysningsverksamheten intager en framträdande plats på de tre kommunförbundens program och att förbunden genom sina tidskrifter söka hålla kommunalmännen å jour med de aktuella frågorna på det sociala och kommunalpolitiska området. Men ytterligare åtgärder äro likväl motiverade, och det av socialutbildningssakkunniga framförda förslaget att i anslutning till socialinstituterna anordnas kurser, konferenser och korrespondensundervisning erbjuder en framkomlig väg. Även kurser anknutna till folkhögskolor kunna tänkas. Vad som främst behöves är emellertid en allmän upplysningsverksamhet från statens sida för att göra svenska folket mera förtroget med samhällsmaskineriet och de produkter detta avsatte. En närmare utredning är påkallad.

De kommunala tjänstemännens utbildningsfråga har ingående behandlats av socialutbildningssakkunniga och väntas bli föremål för proposition till årets riksdag, varför styrelsen i detta sammanhang saknar anledning att närmare uppehålla sig vid detta spörsmål.

Svenska landskommunernas förbund finner det av motionärerna berörda problemet värt det största beaktande. I sin verksamhet har förbundet icke kunnat undgå att lägga märke till det slappnande intresset för de samhälleliga angelägenheterna bland de kommunmedlemmar, som icke direkt deltaga i det kommunala arbetet. Samma omdöme torde kunna fällas om dem, som tillhöra den vidare kretsen av kommunala förtroendemän. En av anledningarna härtill torde vara den fortgående kompliceringen av den kommunala verksamheten. Förbundet påtalar att man från officiellt håll på ett ineffektivt sätt bringar kommunerna kännedom om nya författningar. Författningshandböcker äro behöfliga. Men även en statlig upplysningsverksamhet vid sidan av den av partierna bedrivna är behöflig på detta område. Den huvudsakliga upplysningsverksamheten torde dock i fortsättningen som hittills få läggas på de kommunala förbunden, som äro uppbyggda just för denna uppgift.

Svenska stadsförbundet anser att frågan om åtgärder i motionens syfte för tjänar beaktande, även om förbundet finner motionärernas kritik över de nuvarande förhållandena överdriven. Förbundet anser emellertid att det är angelägnast att söka åstadkomma en upplysningsverksamhet, som vänder sig till vidare kretsar än de kommunala förtroende- och tjänstemännen. I berörda avseende torde särskilt böra beaktas det förslag om en samhällsvetenskapligt orienterad tredje årskurs vid vissa folkhögskolor, som framställts av socialutbildningssakkunniga och som — ehuru f. n. endast i begränsad mån — upp-

tagits i en proposition (nr 153) till årets riksdag. Rörande möjligheterna i fråga om effektivare upplysning beträffande förändringar av lagar och författningar vill styrelsen särskilt framhålla tanken på en utvidgning av konsulentverksamheten men framhåller det angelägna i att man håller fast vid upplysningssynpunkten och undviker att göra en utvidgad konsulentverksamhet till ett instrument för statlig övervakning och direktivgivning.

Samverkande bildningsförbunden tillstyrka en utredning i enlighet med motionen men understryka önskvärdheten av att en mera omfattande upplysningsverksamhet på berörda område för den stora allmänheten kommer till stånd. Härvidlag torde det framför allt vara bildningsorganisationerna, som skulle kunna göra mera vägande insatser än hittills, om medel ställdes till deras disposition.

I likhet med motionärerna finner utskottet det angeläget att en ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän kommer till stånd. Det ställes allt större anspråk på de medborgare, som skola handhava den praktiska tillämpningen av den sociala lagstiftningen. Men utskottet vill också understryka vikten av att upplysningsverksamheten rörande nya lagar och författningar på detta område, liksom den kommunala verksamheten i övrigt, tar sikte på en vidare krets än de kommunala förtroende- och tjänstemännen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 153 till årets riksdag har motionärernas önskemål i viss mån blivit beaktat. På grundvalen av förslag från socialutbildningssakkunniga har Kungl. Maj:t sålunda begärt ökat anslag för bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning samt anslag till kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst ävensom anslag för förberedande samhällsvetenskapliga kurser vid folkhögskolorna. Genom bifall till dessa anslagsäskanden skulle ökade möjligheter uppstå för utbildning och förkovran i de ämnen motionen berör för kommunala tjänstemän och vidare skulle möjligheterna till inträde vid socialinstituten för ungdomar med folkhögskolebildning underlättas. Huruvida vad som på det sättet vinnes kan vara till fyllest vågar utskottet icke bedöma. Däremot står det klart för utskottet att de kommunala förtroendemannens och allmänhetens behov av ökade insikter i förevarande avseende icke bli tillgodosedda genom dessa föranstaltningar. Härför fordras andra åtgärder, och en närmare utredning om karaktären av dessa och det allmännas medverkan i upplysningsverksamheten torde vara nödvändig.

Utän att närmare ingå på de olika uppslag, som framkastats i motionen och i de inkomna yttrandena, vill utskottet framhålla att åtskilligt torde vara att vinna på statligt stöd åt en ökad utgivning av handböcker vid viktigare nya lagars tillkomst, åt en intensivare fortlöpande kursverksamhet samt åt konsulterande verksamhet, vilket allt lämpligen bör kunna handhavas av kommunalförbunden och folkbildningsorganisationerna. Med stöd av de inkomna yttran-

4 *Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 12.*

dena, vilka alla betona spørsmålets vikt och i allmänhet även behovet av en utredning i ämnet, får utskottet hemställa,

att första kammaren för sin del ville besluta att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän.

Stockholm den 19 april 1945.

På utskottets vägnar:

HERMAN ERICSSON.

Närvarande: Herrar *Ericsson, Persson**, *Söderkvist, Lodenius, Fahlander, Nilsson, Arrhén* och *Englund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.